

เมื่อหัวหน้างานปล่อยปละละเลยไม่กำกับดูแลก็ต้องรับผิดชอบ

คดีตามคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด คดีหมายเลขแดงที่ อ. ๑๙๔/๒๕๖๙ เป็นคดีที่เกิดจากพนักงานจ้างของเทศบาลแห่งหนึ่ง ซึ่งเทศบาลได้มีคำสั่งให้ปฏิบัติหน้าที่จัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดิน รวมทั้งภาษีป้าย ได้อาศัยโอกาสจากการปฏิบัติหน้าที่ทุจริตยกยอกเงินภาษีของทางราชการอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้เทศบาลได้รับความเสียหายเป็นจำนวนมาก คิดเป็นเงินไม่น้อยกว่าสามล้านบาท หัวหน้างานจึงได้มีคำสั่งให้ผู้อำนวยการกองคลัง (ผู้ฟ้องคดี) ร่วมชดใช้เงินคืนด้วย เหตุเพราะเห็นว่าเป็นผู้บังคับบัญชาที่ปล่อยปละละเลย ไม่ควบคุมและตรวจสอบการปฏิบัติงานของพนักงานจ้างรายดังกล่าว ผู้ฟ้องคดีได้แย้งว่า ได้ปฏิบัติหน้าที่ตามสมควรแล้วโดยใช้วิธีการสุ่มตรวจเป็นบางครั้ง แล้วเหตุผลนี้ศาลจะรับฟังหรือไม่

สรุปศาลปกครองได้วินิจฉัยว่า ผู้ฟ้องคดีเป็นผู้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการกองคลัง มีหน้าที่ควบคุมกำกับ และตรวจสอบการจัดเก็บรายได้ การออกใบเสร็จ การรับเงิน และการนำส่งเงินของผู้ใต้บังคับบัญชา แม้มิได้เป็นผู้กระทำทุจริตโดยตรง แต่เมื่อปล่อยให้การทุจริตเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลานานโดยไม่มีระบบควบคุมที่มีประสิทธิภาพ ย่อมถือว่าเป็นการละเลยต่อหน้าที่ ขาดการเอาใจใส่ในการควบคุมดูแล ผู้ใต้บังคับบัญชาให้ปฏิบัติหน้าที่ราชการให้เป็นไปตามกฎหมาย เป็นความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ซึ่งเป็นเหตุทำให้หน่วยงานได้รับความเสียหาย จึงต้องร่วมรับผิดชอบทางละเมิดตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ อย่างไรก็ดี ศาลยังพิจารณาว่าความเสียหายมิได้เกิดจากความบกพร่องของผู้ฟ้องคดี หรือผู้บังคับบัญชาเพียงฝ่ายเดียว แต่เทศบาลเองก็มีส่วนบกพร่อง เช่น การจัดระบบงาน การกำหนดหน้าที่ และการจัดอัตราค่าจ้างที่ไม่เหมาะสม จึงต้องหักส่วนความรับผิดของหน่วยงานออกก่อน แล้วจึงกำหนดสัดส่วนความรับผิดของเจ้าหน้าที่แต่ละรายตามลำดับความร้ายแรงแห่งการกระทำตามหลักความเป็นธรรม มิใช่ให้รับผิดชอบเต็มจำนวน ถึงแม้กระบวนการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดชุดแรกจะมีปัญหาเนื่องจากผู้แต่งตั้งคณะกรรมการเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวด้วย แต่เมื่อมีการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงชุดใหม่โดยผู้ว่าราชการจังหวัดแล้วก็ถือว่าเป็นกระบวนการใหม่ที่ชอบด้วยกฎหมายแล้ว

จากแนวคำพิพากษาดังกล่าวมีข้อคิดที่ว่า ผู้บังคับบัญชามีได้มีหน้าที่สั่งการหรือมอบหมายงานเท่านั้น แต่ต้องกำกับดูแล ตรวจสอบ ตลอดจนต้องมีการวางระบบควบคุมภายในให้สามารถป้องกันความเสียหายได้อย่างเหมาะสม หากละเลยจนผู้ใต้บังคับบัญชาอาศัยช่องว่างในการทุจริต ผู้บังคับบัญชาก็ต้องร่วมรับผิดชอบด้วยแม้มิได้เป็นเป็นผู้กระทำการทุจริตเองก็ตาม และศาลก็ได้ยืนยันหลักความเป็นธรรมโดยพิจารณาสัดส่วนความรับผิดจากพฤติการณ์ของแต่ละคน มิได้พิจารณาให้เจ้าหน้าที่ต้องรับภาระเกินกว่าความรับผิดที่แท้จริง และที่สำคัญเอกสารหลักฐานที่จะใช้ประกอบการพิจารณาเพื่อพิสูจน์ความรับผิดก็เป็นสิ่งสำคัญ เพราะมิใช่ศาลจะมองข้ามประเด็นต่าง ๆ เหล่านี้ จึงขอให้ทุกท่านที่มีหน้าที่ราชการจงใช้ความระมัดระวัง และปฏิบัติหน้าที่ของตนด้วยความรอบคอบ แต่ก็มีใช้ว่ากลัวจนไม่กล้าที่จะทำอะไรเลย ทุกอย่างต้องอยู่บนหลักการของความพอเหมาะพอดี ดังคำกล่าวที่ว่า “จงระวัง แต่อย่าระแวง”